

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadst. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Zakaj propada pravno in socialno varstvo delavca.

Pri nas nimamo veliko socialno-politične zakonodaje. Kar jo je, je površna, neurejena, plod trenutka, izraz bolj strahu pred delavskimi vrstami kakor notranja volja, urediti socialne potrebe in izravnati socialna nasprotja. Nekateri so ob ugodnem trenutku vrgli med narod nekaj, kar je bilo samo slepilo, demagoško sredstvo, ne da bi poskrbeli istočasno tudi za pravilno izvajanje raznih določb. Naša socialno-politična zakonodaja je plod mednarodnega pritiska, oddolžitve raznim mednarodnim obveznostim, katere je morala naša država podpisati, ako ni hotela biti izločena iz obče kulturne družbe narodov.

Usodepolno za našo socialno-politično zakonodajo je dejstvo da ista ni izliv naše lastne notranje prepričanosti, našega notranjega hotenja in volje. Kar ima pri nas znak socialne politike, je tako strašno prisiljeno, da je na prvi mah vidno, da je to potrebno zlo. Nikjer navdušenja, borbe, vztrajnosti, žrtvovanja samega sebe. Politične stranke, kar jih imamo in ki se prištevajo k velikim strankam in imajo danes v državi odločilno besedo, imajo svoj volilni kader v konservativnih vrstah naroda, ki po svojem bistvu nima zmisla za socialno politiko. Zato stranke ne smatrajo za potrebno, da pred temi volilci poudarjajo važnost socialne in pravne zaščite delavstva. Instinktivno čutijo nasprotje interesov kmeta in delavca, ker zlasti kmet v učinkovitem zaslužku delavca vidi boljši položaj, katerega ne ogrožajo povodnji, suha in mokra leta. To nasprotje obstoji in igra v političnem življenju in v političnem delovanju veliko vlogo. V kolikor te konservativne stranke, ki imajo svoje življenje v volilcu-kmetu tu pa tam vendarle govore o socialno-političnih problemih, store to izven zbora svojih pravih volilcev, pred širšo javnostjo v ugodnih trenutkih, da si tako natvarjajo staj socialnosti, katere pa v bistvu nimajo. Ako danes Radič, Pašić ali Korošec, trije tipični zastopniki našega jugoslovanskega kmetijskega prebivalstva, ob svečanih ali nesvečanih prilikah rabijo besede «socialno» ali «demokratsko», pri tem ne mislijo na delavca, odnosno spravijo te besede v tako zvezo, da morejo pravi njih volilci biti vedno pomirjeni v tem zmislu, da se bo le njim dalo nekaj posebno dobrega — seveda bo to na škodo drugih. Tako morajo stanovsko-razredne stranke tudi vedno delati; kajti socialnosti ali socializma v stanovsko-razrednem boju že po njegovem bistvu ne more biti. Ako pa je, je pretiran in demagoški, ki je v realnem življenju neizvršljiv in zato ostane vedno le razdraževalno sredstvo. V praksi se ima boriti z ogromnimi težavami, tako, da izgubi na svoji priljubljenosti, absolutni utemeljenosti in potrebi. Nima moralne sile v razumevanju vse javnosti, zato životari, je površen, brez sistema, ki se dolagoma izgublja v pesku brezbriznosti, jav-

nosti, uradov, interesentov samih. Stanovsko-razredni socializem ni demokratičen, ker sloni na egoističnem instinktu in ima zato primesi nasilja in pretiranosti, ekskluzivnosti. Izvajati in obdržati ga je mogoče le z nasiljem; kar ni simpatično, ne sega v srce in tudi razuma ne more osvojiti. Tak socializem mora biti tudi vedno demagoški in predstavljati mora stvari v povsem drugi luči, kakor dejansko so. Zato je naravno, da tak socializem ne more imeti uspehov.

To je naglavni vzrok propadanja naše socialno-politične zakonodaje, ker je ista za naše tri glavne stranke v državi samo nagerlin v gumbnici, saj po svojem političnem kadru nimajo potrebe smatrati delavčeve težnje tudi za glavni in bistveni del svojega programa. Te potrebe so samo povrh, ker je tako lepo biti tudi s siromašnim delavcem dober. Pa samo dober.

Druga iz te izvirajoča miselnost je ta, da tudi izven političnih strank stoječi faktorji važnim socialnim vprašanjem ne posvečajo nikake pažnje. Kakor je v političnem življenju socialna zakonodaja pastorka, tako je tudi v znanstvenem, pravnem, upravnem, kulturnem in gospodarskem. Socialnih vprašanj se te panoge našega javnega življenja izogibajo kakor kuge. Poglejmo: naše znanstvene revije, v kolikor jih imamo, se ne poglobljajo v te probleme, juridični svet ne more pri nas izkristalizirati posebnega delavskega prava, ki naj bi v našem življenju predstavljalo posebno pravno disciplino in dobilo isto važnost, kakor n. pr. zasebno državljansko pravo. Logično temu se na naši univerzi ne pojavljajo spe-

cialnosti v delavskem pravu in v socialni zakonodaji sploh, dijaštvo o tem ne sliši več, kakor o pravni zgodovini Nemcev. Po naših uradih je socialno pravo breme, ki je nesimpatično in kadar je slučaj reševati po socialnih zakonih je površnost odpustljiva. Celu upravno in pravno življenje postaja nesocialno, ki ne samo, da kvari obstoječo zakonodajo, ampak tudi nima nikakega impulza za nove stvaritve. Da bi se socialnim slučajem posvečalo toliko strogosti in vestnosti, kakor se je n. pr. posveča klobuti kot žaljenju časti, bi pravno varstvo delavstva dobilo drug temelj. Ni čuda, da se delavstvo v tem razpoloženju čuti brezpravnim. Ni čuda, da je danes med inteligenco, ki naj narod vodi k vsestranski izpopolnitvi, človek, ki bi disciplino delavskega prava smatral za veliko vedo, redek. Večina smatra to vedo za manjvredno, ki sploh veda ni, zato ker ima pač za objekt socialno šibkega človeka. Spoštovanja vredno je trgovsko pravo in druge take stvari, ki regulirajo premoženje, ne pa dela in življenja.

K ozdravitvi teh razmer more delavstvo samo znatno pripomoči. Na ta način, da samo smatra svoja vprašanja znanstvenim vprašanjem splošne narodno-gospodarske važnosti in ne, da jih meče v svet, kakor se vrže kamen preko ceste. Delavstvo samo mora opustiti vihravost in površnost in delati tako, da javnost dobi vtis, da je delavsko vprašanje naše gospodarsko vprašanje, tudi po pojmovanju delavstva samega. Poglejte seje delavskih ustanov in srce vas bo zbolelo, zlasti, ako vam je znano, s kako resnostjo kapitalistične organizacije obravnavajo svoja vprašanja, kjer jim je merodajen samo gospodarski procvit.

Znaten del odgovornosti nosijo puhli demagogi v delavskih vrstah. In s temi je treba najpreje pomesti.

—cc.

Napad svetovnega kapitala.

Svetovni kapitalistični in gospodarski svet je izdal na vse države in državljane manifest, v katerem zahteva prostega raznaha in popolno svobodo brez omejitve po posameznih državah v obliki različnih carin itd.

S tem manifestom se hoče gospodarski svet vrniti h gospodarskemu liberalizmu, ki ne trpi raznih omejitev, hoče svobodo in prost boj, v katerem naj pač slabšeji podleže močnejšemu. Človeštvo se je cela stoletja bojevalo proti gospodarskemu liberalizmu.

Manifest pravi, da je gospodarstvo in trgovina nepolitično udejstvovanje človeka, ki ne sme poznati politike doma, pa tudi ne politike na zunaj. Postati mora internacionalno, prosto vseh medsebojnih bojov.

Inicijativo manifestu so dali angleško-ameriški krogi, ki so posebno hudi na male narode, ki so v svrhu zagotovitve svojega obstoja morali izdati razne odredbe, protivne svobodni konkurenci. Manifest zato obžaluje postanek malih držav in se joka, da so velike

politične enote (države) izginile. Nestrpnost narodov je razdelila prejšnje velike enote v več malih edinic, ki so pretrgale medsebojne stike in se obdale z zidom najrazličnejših trgovskih omejitev, tako, da se medsebojni interesi ne morejo izpopolnjevati. To da je tako, kakor da bi se razlila konfederacija velike države. Mišljena je nabraž Severna Amerika.

Manifest našteva slabe posledice nove evropske politične karte. Državice so se obdale z zidom carin, omejitev in prepovedi; vse to je bilo na škodo interesentom. Države so izgubile nakupna in prodajna tržišča. Ni bilo cenenih sirovin in nekaterim industrijam manjka premoga. Za carinskim zidovjem so rastla nova podjetja brez vsake prave potrebe, samo lokalnega značaja in brez trde gospodarske podlage; taka nova podjetja v novih državah da ne morejo drugače konkurirati kakor pod zaščito carine, tarif itd. Prevoz je postal drag. Cene so rastle, nastopila je

umetna draginja, produkcija se je zmanjšala, kredit je težak, denar je izgubil na vrednosti. Mnoge države so branile svoj imaginarni narodni ideal in pri tem pozabile na skupne koristi vsega sveta. Pričel se je trgovski in gospodarski boj, kakor v vojski.

Obnovitev Evrope da ni drugače mogoča, kakor da vsi pridemo do prepričanja, da trgovina ni vojska, ampak le medsebojna izmenjava blaga; da so države naši odjemalci, katerih interes je naš interes. Ako otežkočamo njih trgovino, zmanjšujemo njih plačilno zmožnost in s tem nakup naših produktov, kar pomeni, da pada izvoz, ki je predpogoj gospodarske moči vsake države. Vsi, ki živimo od izvoza in uvoza, ne moremo odobravati politike, ki pelje k obubožanju Evrope.

Manifest proti koncu izraža veselje nad dejstvom, da so mnoge države že uvidele poglobitost svoje politike. Zveza narodov in mednarodna trgovska zbornica se trudita, da odstranita vse ovire medsebojne trgovine in gospodarstva. Raztrgati verige je najboljšje zdravilo današnje krize. Prosta trgovina bi imela velik političen pomen, ker bi ona dvignila zaupanje, izginila bi animoznost, skupno delo bi poživljalo vse. Na gospodarski svobodi počiva obnovitev trgovine in svetovnega kredita.

Tako manifest kapitalistov. Marsikaj je res, kar je napisano. Tudi mi se zavedamo, da

imajo gospodarske omejitve slabe posledice, ki se izražajo v draginji, brezposelnosti, inflaciji in splošni stagnaciji.

Toda politična svoboda malih narodov tega ni zakrivila in zato je napačno, ako svetovni kapitalizem v narodni politični osamosvojitvi vidi glavni vzrok današnjega zla. Nasprotno: narodna svoboda bi mogla znatno pospeševati to, kar kapitalisti žele. Toda kapitalizem sam bi s svojimi metodami moral kreniti na drugo pot. Kajti dejstvo je, da so vse današnje omejitve svobodne gospodarske ekspanzivnosti le zapah proti brezmejnemu kapitalističnemu izkoriščanju slabijih, proti brezobzirnemu egoizmu velekapitala. Manifest je dokaz, da kapitalizem s svojimi sedanji metodami propada. Ako gledamo, vidimo, da je divjal naračun srčit boj ne med narodi in državami, ampak med velepodjetji in velefinančniki, ki so kot sredstvo za zmago uporabljali in povzročali največje meddržavne omejitve. Lepo je, da kapitalizem prizna, da tako ne gre naprej. Toda izpreobrnitve potrebuje predvsem on sam. Ukiniti mora medsebojni konkurenčni boj. Ali pa je to v dobi kapitalističnega gospodarstva mogoče? Ne! Zato bo ideal kapitalistov, ki je v mnogem tudi naš ideal, izvršljiv, ko bo gospodarstvo podružabljeno ali v tej ali drugi obliki socializirano. Narodom pa pustite politično svobodo.

*

Poklicna posvetovalnica za vajence.

Vse socialne reforme prihajajo k nam večinoma iz Avstrije in Nemčije. Tako tudi poklicne posvetovalnice, o katerih razpravljamo zaenkrat samo še v časopisih, dočim so jih Nemci že začeli uvajati in to z nemalim uspehom. Vidi se, da je Nemcem ležeče mnogo na tem, da imajo točen pregled čez delovni trg ne samo doma, ampak tudi v inozemstvu in da znajo svoje moči na delovnem trgu postaviti povsod na pravo mesto. Ta namen imajo predvsem njihove poklicne posvetovalnice za vajence. Oni so šli v tem oziru celo dalje. Podpirali so starejše delavce, da se priučijo potrebnim poklicem, že kvalificirane pa, da preokrenejo in se izučijo v stroki, v kateri je na delovnem trgu največ povpraševanja, oziroma najmanj brezposelnosti.

Pri nas posvečamo tem vprašanjem premalo pozornosti. Pač čujemo ob nastopu vsakega šolskega leta nasvete, da naj se kolikor mogoče opušča humanistični študij, češ, bodočnost imata pri nas trgovina in obrt in mladina se naj vpisuje v trgovske in obrtne šole.

Ne vodi se pa računa o naši mladini, ki ne študira, o naših vajencih, kakor da bi le-ti bili manj važen faktor v gospodarskem razvoju naroda. Vprašamo, ali je vseeno, kaj se gre učiti deček, ko je zapustil ljudsko ali meščansko šolo? Ali ni naravnost greh, ako ga silimo, da se loti poklica, do katerega nima veselja, ali za katerega ne odgovarja ne po svojih duševnih, ne fizičnih zmožnostih? Vprašamo, ali je vseeno, ali se gre učiti stroke, pri kateri nima bodočnosti z ozirom na to, ker bi samo pomnožil armado brezposelnih? Starši navadno ne poznajo razmer in jim je samo na tem, da lahko oddajo svojega sina ali hčerko v uk. To pa bi nikakor ne smelo biti, marveč bi se moral glede tega vprašanja tudi pri nas uvesti neki sistem. Nihče bi ne smel nastopiti uka poprej, preden ga ni tozadevna komisija za to sposobnim spoznala. Tudi bi se moralo pri tem paziti na to, da se v kaki stroki ne natrpa preveliko število vajencev. Delodajalci navadno ne pazijo na to, nasprot-

no, njim je ljubše, če imajo veliko cenjenih moči v vajencih in tudi veliko izbiro v pomočnikih, kajti večje ko je povpraševanje po delu, tem nižje so mezde. Zato pa bi oblast morala na to paziti, da se z nepremišljenim in egoističnim ravnanjem ne vrže v nesrečo mnogobrojne vajence in pomočnike, ki so se izučili dotične obrti samo za to, da pomnožijo armado brezposelnih.

Priznati je treba, da poklicna posvetovalnica ni posebno lahka stvar in da bi vsakogar ne mogla dovesti na pot, ki najbolj odgovarja njegovemu notranjemu hotenju. Mladina ima predvsem ta svojstva, da je nestalna in sanjavo razpoložena. Eno je gotovo: poklicna posvetovalnica bi bila porok za to, da se učne moči v naši obrti, trgovini in industriji pravilno razdele, da ne bi bilo na eni strani preveliko število brezposelnih, na drugi pa pomanjkanje na delovnih močeh. In tu pridejo v poštev tudi tuje delovne moči, katere se morajo brezpogojno nadomestiti z lastnimi. V kolikih primerih se pri nas celo državne delavnice poslužujejo tujih moči, češ, domačih ni na razpolago. Zakaj se ne gleda na to, da se napoti vajence baš v dotično stroko? Pa če treba bi se jih naj v svrhu izpopolnjevanja pošiljalo tudi v inozemstvo, predvsem na Češkoslovaško, kjer na polju industrije nič ne zaostajajo za Nemci in kjer tudi ni nevarnosti, da bi naša mladina postala narodno indiferentna, kajti na Češkoslovaškem je tudi socialna demokracija narodna.

Posvetiti moramo torej več pažnje našemu obrtnemu naraščanju. Na žalost se v Sloveniji za vajence nobeno društvo ne briga in bi morali iti Slovenci v tem oziru v šolo k Hrvatom. «Hrvatski Radiša» je društvo z milijonskim številom članov, ki skrbi za napredek vajencev. Vendar pa poklicne posvetovalnice pri nas nikjer niso vpeljene in naše skrbstvo za vajence se ne sme omejiti zgolj na kontrolo, ali jih mojster zlorablja ali ne, marveč bi se moralo gledati na to, da se jim pokaže pot v sigurnejšo bodočnost. V zvezi s tem vprašanjem je dobrobit in nacionalni značaj naše obrti, trgovine in industrije. Poklicne posvetovalnice niso prazna fraza, ker bi jih bili sicer Nemci že davno opustili.

Ta članek smo priobčili zato, da se sproži kamen in da se prične razpravljati o tem važnem vprašanju. Besedam pa morajo slediti tudi dejanja.

*

Politični pregled.

Izravnana vladna kriza. Uzunovičeva vlada je predložila kralju demisijo in jo čez nekaj dni preklicala. Vse se je izvršilo za kulisami in brez delovanja parlamenta. Še danes se točno ne ve, zakaj je vlada demisijonirala, kakor se ne ve, zakaj je bila demisija preklicana. Teden dni so vodilni državniki lansirali v javnost dvomne izjave. Radić se je nekam nervozno prepeljal iz Zagreba v Beograd, časopisje je bilo polno senzacijonelnih vesti in krize je bilo konec. RR se je zakrpalo in pravijo, da to krparijo predstavlja tajni protokol, ki je bil podpisan od obeh Radićev in od Uzunoviča ter Srskića. Protokolarično so se radićevci zavezali, da glasujejo za nettunske konvencije, za stanovanjski zakon in za radikalnega predsednika narodne skupščine. Po tajnem protokolu imajo radikali pravico, da sami sklepajo sporazume z drugimi strankami v svrhu razširjenja koalicije in da je novi vladi prepuščeno, da najde najprimernejšo formulo za likvidacijo zagrebške afere ob priliki obiska češkoslovaških parlamentarcev. Štefan Radić je na vse pristal, samo da je še ostal v vladi. — Vse opozicijske stranke so izjavile po svojih voditeljih, da je bila rešitev vladne krize neparlamentarna. Izjemo dela le SLS, ki se izogiba kritike, ker se pripravlja na vstop v vlado.

Pašićev prihod v Beograd. Dne 19. t. m. se je z zagrebškim brzovlakom vrnil iz Cavtata v Beograd Nikola Pašić. Več tisoč radikalov je pričakovalo starega Pašića na kolodvoru. Prirejene so

mu bile viharne ovacije. Pri sprejemu je bilo navzočih zelo veliko število radikalnih poslancev in ministra Simonović in dr. Slavko Miletić. Pašić se je s kratkim nagovorom zahvalil za sprejem, ki je pokazal, da ima Pašić še vedno zelo velik vpliv v radikalni stranki. — Navzlic nadlegovanju časnikarjev ni hotel Pašić ničesar izjaviti, kar bi imelo dalekosežnejši politični pomen. Venomer je izjavljal, da se mora o vsem prej informirati, da nič ne ve in da bo šele vse potrebno ukrenil, kadar bo čas zato. Glede rešitve zadnje vladne krize je povedal, da ga nihče ni vprašal za svet.

Narodna skupščina. Dne 20. t. m. je bilo po sprejetju stanovanjskega zakona zaključeno izredno zasedanje narodne skupščine in še isti dan otvorjeno redno zasedanje. Na prvi seji je bilo izvoljeno skupščinsko predsedstvo, ki je isto kot je bilo v prejšnjem zasedanju. Ponovno izvoljeni predsednik skupščine Marko Trifković na seji ni bil navzoč, ker je baje bolan.

Stanovanjski zakon. Pri debati o novem stanovanjskem zakonu je v narodni skupščini podal najprej ekspozé minister za socialno politiko Simonović, ki je med drugim izvajal: Ne moremo se pohvaliti, da je naša država dosedaj bogve kaj ukrenila za omiljenje stanovanjske bede. Država je imela na razpolago zelo skromna finančna sredstva in še ta je morala predvsem porabiti za obnovev krajev, ki so v vojni dobi največ pretrpeli. Sedaj je v načrtu vlade, da dvigne privatno inicijativo za zgradbo stanovanjskih hiš in da preskrbi

cenen kredit. Na razpolago je fond 12 milijonov dinarjev za zgradbo uradniških hiš. V izdelavi je zakonski načrt o zadrukah, katerih naloga bo graditi stanovanjske hiše. Fond za podporo brezposelnih je dosegel vsoto 30 milijonov dinarjev. Ministrstvo za socialno politiko se bavi z načrtom, kako ta denar porabiti za zgradbo stanovanjskih hiš, pri kateri bi bili zaposleni predvsem delavci, ki so brez posla. Minister je mnenja, da bodo z novim stanovanjskim zakonom cene v starih stanovanjih nekoliko poskočile, one v novih zgradbah pa padle; uravnovešeni bodo odnosi med stanovanjskimi najemniki in hišnimi lastniki. — Za ministrom se je oglasilo k besedi več poslancev iz opozicije, ki so ostro kritizirali vladni predlog o stanovanjskem zakonu in poudarjali, da se je vlada izkazala popolnoma nezmožno, rešiti to pereče vprašanje. Seveda pa govori opozicijskih poslancev niso nič kaj ganili vladnih poslancev. Vladni osnutek stanovanjskega zakona je večina sprejela. Besedilo novih določb stanovanjskega zakona prinašamo na drugem mestu.

Klerikalci se pripravljajo za vstop v vlado. Ze v minuli vladni krizi so se klerikalci na vse načine trudili, da pridejo v vlado. Tudi po formalnem zaključku vladne krize niso klerikalci opustili stikov, ki so jih med tem časom navezali s političnimi mešetarji, ki forsirajo njihovo sodelovanje v vladi. Dr. Korošec sicer izjavlja, da ne zapusti opozicije, vendar ga pa dnevno dementirajo vesti, ki prihajajo iz Beograda. Štefan Radić se je po-

novno sestel z dr. Korošcem in mu ponujal dva portfelja, po eni verziji promet in prosveto, po drugi verziji promet in šume in rude, če sodeluje SLS v vladi. Pogoj za sprejetje klerikalcev v vlado je, da se odpovedo avtonomiji, priznajo Vidovdansko ustavo in delovni program režima RR. Če bi klerikalci zapustili opozicijo, odleti iz vlade minister Pucelj. Pogajanja med S. Radićem in dr. Korošcem so morala že daleč priti, ker bi drugače Radić ne mogel izjaviti v Zagrebu: Slovenski klerikalci pridejo takoj v vlado. Radiću je zato posebno ljub vstop klerikalcev v vlado, ker misli, da se bo s tem ubranil eventualne ofenzive Nikole Pašića. Kakor želi Radić vstop klerikalcev v vlado, pa večina radikalov nič kaj z veseljem ne sprejema vesti, da se jim obeta dr. Koroševa družina. Vodilni radikali dosedaj še niso stopili v oficijelne stike s SLS.

Priloge za novi državni proračun. Ministrski svet je razpravljal o novem državnem proračunu, ki naj pride v razpravo v narodni skupščini. Po izjavah vladnih krogov bo znašal novi proračun preko 11 milijard dinarjev. Zaenkrat izkazuje osnutek proračuna še ogromni deficit. Posebno dohodki ministrstva za promet in ministrstva za šume in rude so znatno nižji od tekoče proračunske dobe. Zatrjuje se, da so pokojnine v novem proračunu za 100 milijonov znižane. Ubogi javni nameščenec naj bo zopet tisti, ki bo pripomogel do ravnovesja v proračunu.

*

Strokovni vestnik.

Seja upravnega odbora Delavske zbornice v Ljubljani se je vršila v torek 19. t. m. popoldne v uradnih prostorih. Seji ji predsedoval predsednik g. Čobal. Zapisnik zadnje seje se prečita in odobri. Predsednik kontrolne komisije g. Ošlak prečita zapisnik o seji finančne kontrolne komisije ter se tudi ta zapisnik odobri. Pri poročilu predsednika Čobala se je razvila zelo obsežna debata o napadu na Delavsko zbornico v ljubljanskem «Slovencu», katerega sta ponatisnila tudi «Obzor» in «Jutarnji list». Predsednik Čobal obžaluje, da se spravlja v javnost stvari, ki ne odgovarjajo dejstvom ter pojasni pravičen potek sklicanja shodov v rudarskih revirjih in sestankov v Unionu ob priliki seje centralnega tajništva. Zastopniki krščanskih socialistov zagovarjajo svoje postopanje ter je g. Žužek mnenja, da to ne bi prišlo v javnost, če bi ne bilo napravljeno v vihri. Zastopniki narodnega kluba tov. Juvan, tov. dr. Bohinjec in Urbančič poudarjajo potrebo lojalnega sodelovanja v zbornici, ker le potem bo institucija kot je Delavska zbornica uživala oni sloves, ki ji gre. — Izvolijo se v odbor borze dela v Celju gg. Leskošek, Bohn in Kranjc. Občina imenuje tri svoje zastopnike. Nato sledi razprava o III. kongresu Delavskih zbornic, ki se vrši dne 23., 24. in 25. t. m. v Beogradu ter je vsak klub določil svoje delegate. Kot delegati narodnega kluba so bili določeni tov. Rudolf Juvan, dr. Joža Bohinjec in F. Volčanské iz Trbovelj. Delegacija se odpelje v petek popoldne v Beograd. Blagajnik Čelešnik poroča o računskem zaključku od 1. I. do 31. 7. in se je poročilo soglasno odobrilo. Končno je sledilo obširno poročilo tajnika zbornice g. Uratnika ter se je tudi njegovo poročilo vzelo soglasno na znanje. — Pri tej priliki moramo pripomniti, da je Delavski zbornici zelo v kvar, ako se upravni odbor spušča v brezplodne debate o raznih malenkostnih stvareh, da nima potem časa za rešitev nujnih in perečih vprašanj, tikajočih se delavstva. Naloga vseh izvoljenih delegatov, posebno pa članov upravnega odbora je, da imajo predvsem pred očmi interese celokupnega delavstva in ne samo interese posameznih organizacij. V bodoče nekoliko več lojalnosti in odkritosrčnosti, pa bo stvar v redu.

Vsem podružnicam NSZ! Na zadnjo našo okrožnico še nismo prejeli od vseh podružnic odgovora.

Zlasti se niso vse podružnice držale določila o sklicanju sestanka. Radi tega bo tajništvo v prihodnjih dneh samo sklicalo sestanke pri vseh onih podružnicah, ki tega doslej niso same storile. Vsi oni odbori, ki prejmejo dopis o sklicanju sestanka, morajo istega brezpogojno sklicati. — Narodno-strokovna zveza je dobila nov čekovni račun, in sicer pod št. 14.636. Te dni razpošlje blagajnik nove čeke vsem podružnicam in prosi, da se odsej vsi poslužujejo samo teh čekov. Nekatere podružnice še niso poslale obračunov. Prihodnji teden se ustavi pošiljanje lista vsem onim članom podružnic, ki niso poslale obračuna. Članstvo samo naj vsled tega pritiska na blagajnika, da obračun pošlje. Red in točnost morata vladati.

Predavanja. Skioptični aparati bodo najbrže še dolgo romali, preden dospejo do Ljubljane. Vsa nameravana skioptična predavanja naj se vsled tega odložijo za nekaj časa. Vršijo se pa lahko druga predavanja o socialnih vprašanjih, kakor n. pr. o zakonu za zaščito delavstva, o socialnem zavarovanju itd. Te predavanja lahko obdrže podružnice vsak čas, ker so predavatelji na razpolago.

Tečaj knjigovodstva otvori kulturnoprosvetni odsek Delavske zbornice v zimskem času. Prijave za ta tečaj sprejema Narodno-strokovna zveza v Narodnem domu. Vsi, ki žele posečati tečaj, naj se čimprej zglasijo.

Vse dopisnike prosimo, naj vse dopise za Narodno-strokovno zvezo naslavlajo izključno na naslov: Narodno-strokovna zveza, Ljubljana, Narodni dom.

Diskusija o Delavski zbornici. Tako zvani samoupravni odbor nekaterih delavskih organizacij je smatral za potrebno, da je sklical za v petek 15. t. m. zvečer pod Lipo na Rimski cesti sestanek, na katerem se je razpravljalo samo o Delavski zbornici za Slovenijo. Sestanek sta izzvali skupina levičarjev in Bernotova skupina in to bržkone samo zaradi tega, ker nimata v zbornici pomembnega zastopstva. Sestanek je bil prav dobro obiskan ter se ga je udeležilo tudi več naših tovarišev. Predsednik soc. demokratične organizacije sodrug Kisovec je na dolgo in široko skušal dokazati, da Delavska zbornica prav za prav ni prava zastopnica delavstva, temveč, da je to za-

stopnica kapitalistov. Napadal je posamezne funkcijonarje zbornice, predvsem one iz večinskega socialističnega kluba. Zastopnik komunistov sodrug Klopčič je sicer usmeril svoja izvajanja v nekoliko resnejšo smer, vendar pa je tudi iz njegovih izvajanj sledilo, da se razburja samo radi tega, ker njegova skupina ne more odločati o delovanju zbornice. Sodrug Sedej, pristaš grupe «Zjedinenja», ki je obenem tudi podpredsednik Delavske zbornice, je v daljšem govoru dokazoval, da so večinoma vsi očitki obeh predgovornikov neresnični. Zastopnik Narodnega kluba tov. Rudolf Juvan je tudi branil zbornico pred neupravičenimi napadi, četudi ni član večinskega kluba zbornice. Poudarjal je potrebo lojalnega sodelovanja vseh skupin. Kritika je le dopustna, če je stvarna in poštena. Debatu je trajala tri ure. V debati vsled pozne ure nista prišla do besede med drugimi tudi Bernot in Gustinčič. Sklenilo se je, da se diskusija nadaljuje v petek 29. t. m. ob 8. uri zvečer v brezalkoholnih gostilni «Pod Lipo» na Rimski cesti. Pozivamo vse naše tovariše, ki se zanimajo za to vprašanje, da se diskusije v kar največjem številu udeležijo.

SENOVO PRI RAJHENBURGU. V nedeljo dne 31. oktobra se vrši ob 4. popoldne članski sestanek NSZ v rudniški restavraciji na Senovem. — Pride delegat iz Ljubljane. Ker še niso na razpolago filmi, zato se ni moglo vršiti ta mesec predavanje. — Ko bo stvar urejena, začnemo takoj s predavanji in bomo v strokovnem listu ter z osebno agitacijo obvestili vse člane. Udeležba sestankov je obvezna.

ŠT. JANŽ. Pri nas se je v zadnjem času pričelo resno gibanje za ustanovitev podružnice Narodno-strokovne zveze, ki je za naš kraj nujno potrebna. Narodnozavedno delavstvo, ki je doslej bilo brez svoje prave strokovne organizacije, si je nadelo nalogo, da si to organizacijo čimprej ustani. Taka organizacija pa je za naše kraje tudi nujno potrebna, ker se nam nič boljše ne godi kot delavstvu v drugih krajih. Naše davno dobljene pravice so nam odvzete in se zanje danes nihče več ne zmeni. Vzlic zakonu o zaščiti delavcev delamo preko osem ur, nimamo delavskih zaupnikov itd. Če se bomo organizirali, znamo vsaj en del izgubljenih pravic dobiti nazaj.

Naš pokret. Tajništvo je v zadnjem času podvzelo korake, da se naša organizacija razširi tudi po Dolenjskem. Prihodnji teden se bodo vršili informativni sestanki v Kočevju, Ribnici, Št. Janžu, Sodražici, Loškem potoku, Grosupljah in še nekaterih krajih. Tudi v celjskem okrožju bo organizacija v najkrajšem času podvzela korake, da se povsod ustanovijo njene podružnice. V vseh krajih je veliko zanimanje za naš pokret in delavstvo povsod pozdravlja našo organizacijo.

HRASTNIK. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Hrastniku priredi v nedeljo 31. t. m. popoldne v gostilni g. Vida Senice članski sestanek, na katerem poroča delegat iz Ljubljane. Z ozirom na važnost dnevnega reda prosimo že sedaj vse tovariše za polnoštevilno udeležbo.

STRAŽIŠČE PRI KRANJU. Tukajšnja podružnica «Unije» priredi v nedeljo 24. t. m. ob 16. uri v Sokolskem domu II. vinskotrgatev s prav peštrim sporedom. Ker je čisti dobiček prireditve namenjen bolnim in brezposelnim članom, se nadeja podružnica kar največje udeležbe. V nedeljo vsi v Stražišče na lep izlet in sladko grozdje.

SLADKI VRH PRI ŠT. ILJU. V nedeljo dne 17. t. m. popoldne se je vršil članski sestanek «Unije», na katerem je poročal tovariš Tumpej iz Maribora. Poročal nam je o delavskem položaju ter nam razjasnil program NSZ. Z radostjo smo pozdravili, da se je narodno delavstvo znašlo v eni fronti. Ker se tega sestanka ni moglo veliko delavstva udeležiti vsled dela v tovarni, se je sklenilo, da se prihodnji sestanek sigurno vrši že v mesecu novembru.

RUŠE. V četrtek 14. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek «Unije». Na sestanku je tovariš

Tumpej iz Maribora obširno poročal o delavskem položaju in o pomenu NSZ, kar so tovariši z odobravanjem vzeli na znanje. Razpravljali smo o aktualnih stvareh, ter so se sklenili tudi tozadevni zaključki. Sklenili smo, da se prihodnji sestanek vrši dne 22. t. m. ob 7. uri zvečer v prostorih gostilne Šmidhoferja.

KRANJ. Podružnica Narodnostrokovne zveze v Kranju sklicuje za nedeljo 24. t. m. ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu izredni članski sestanek z zelo važnim dnevnim redom. O priliki sestanka bo centralni tajnik tov. Kravos predaval o zakonu za zaščito delavcev. Vabim vse članstvo k polnoštevilni udeležbi. — Predsednik.

Po drugih državah.

Kongres angleške delavske stranke (Labour Party) se je vršil dne 11. t. m. pod predsedstvom Roberta Williamsa, ki je imel velik programatičen govor. Glede štrajka rudarjev je rekel Williams, »da nekateri zopet pripravljajo generalni štrajk. Moje dvanajstletne izkušnje o štrajkih mi kažejo, da je prav lahko dobiti ljudi za štrajk, ali težko jim je zagotoviti povratak na delo pod tako dobrimi pogoji, katere bi lahko dosegli pred štrajkom. Mnogo se tudi sliši, da je treba mirno čakati. Ali naši nasprotniki, ali vlada mirno čaka? Ne priznavam, da doseže socializem svoj porast v bedi mas. V močni in odporni državi, kakor je naša, ne moremo preokreniti in prevrniti, ampak moramo potisniti kapitalizem. O Rusiji je dejal Williams med drugim to-le: Tomski nam pošilja svoje ukaze, kakor da on in njegovi tovariši obračunajo idejo delavskega razreda v naši zemlji. Temu ni tako. Leta 1918—1920 je britanski Labour, da prepreči trošenje javnega denarja po današnjem finančnem ministru, odločno izjavil: Mir Rusiji! Mi smo se uprli vojaški in ekonomski intervenciji v Rusiji. Prav tako pa sedaj ne želimo nikake politične in industrijske intervencije v Britaniji. Pravim: Roke stran od britanskega delavskega gibanja! Toletno moje izkustvo v Rusiji mi je pokazalo, da je dovolj pogojev za medsebojno trgovino. Pod ekonomskim pritiskom popušča v Rusiji vojni komunizem umerjeni formi državnega kapitalizma, v katerem ima svoje torišče tudi privatna inicijativa — po zaslugi železne pesti Ljenina. Z najboljšimi željami spremljamo Krasinov trud, da se ojači mir in obseg trgovine med Rusijo in Anglijo. — O rudarskem sporu je še izjavil Williams: Odločitev rudarjev, da vztrajajo, je heroična. Ves Labour se divi stoječim ukrepom in hrabrosti rudarjev, njihovim ženam in otrokom. Komunistična stranka še vedno veruje v generalni štrajk. Labour Party z zaupanjem gleda na generalne volitve. Socializem naše stranke stremi za tem, da organizira produkcijo in razdeli imetek v interesu ljudstva. Stranka ne misli na nasilje. — Za Williamsov govorom je kongres sklenil, da se izključi 13 organizacij, ki so sprejele med svoje člane (navzlic prepovedi) tudi komuniste. — Drugi dan kongresa je bila sprejeta resolucija, ki se glasi: Konferenca priznava veličastni odpor rudarjev proti nemogočim zahtevam lastnikov rudokopov, ki hočejo znižati rudarjem standard življenja, povečati število delovnih ur in skleniti sporazum po distriktih. Protestira proti delu vlade, ki podpira lastnike. Konferenca smatra, da je problem rudarske industrije razrešljiv le na ta način, da se izvede socializacija rudokopov. — Za nacionalizacijo rudokopov se je izjavil na kongresu tudi Macdonald poudarjajoč, da bi že on predložil tozadevni zakonski načrt, če bi ostal na vladi. S sprejetjem resolucije o nacionalizaciji bodo tudi obodreni rudarji, ko bodo videli, da se ponavlja njihova borba na tej osnovnici. — Za resolucijo se je izreklo 3,315.000 zastopanih glasov, proti 210.000 glasov. — Angleška delavska stranka torej ne vidi rešitve rudarske krize v mezdah in delovnem času, ampak v nacionalizaciji rudokopov.

Zaupnica Herriota. V Bordeauxu se je 14. t. m. vršil kongres radikalne socialistične stranke, ki je bil zanimiv predvsem zato, ker je imel razmotrivati vprašanje, če odobrava vstop svojega voditelja Herriota v Poincaréjevo vlado. Herriot je na kongresu izbojeval zaupnico. Na drugi strani se je stranka izrekla za obnovo levičarskega kar-

tela, za zvezo s socialisti. Situacija je sedaj ta, da bodo radikalni socialisti ostali v vladi toliko časa, da se izvede sanacija franka, nato se pa približajo socialistom, katere bodo skušali pridobiti za enoten volilni nastop, ker sami bi radikalni socialisti pri volitvah slabo odrezali. Volitve se vrše v Franciji leta 1928. Torej imajo radikalni socialisti še dovolj časa za manevriranje med desnico in levico. In ravno v tem so ti »socialisti« mojestri.

Konferenca britanskega imperija. V Londonu je bila otvorjena konferenca britanskih dominijonov, na kateri je ministrski predsednik Baldwin očrtal razvoj razmerja med dominijoni in centralno vlado ter izvajal med drugim: Vedno bolj naraščajoči proces osamosvojitve dominijonov in naraščanje narodne samozvesti je povzročil potrebo, da se je ponovno revidiralo razmerje angleške vlade do drugih delov britanskega imperija. Zato so se morale sklicavati številne konference. Britanski imperij vežejo socialne, kulturne, verske in jezikovne vezi. Iz teh izvira vzajemnost idej in interesov, ki spajajo Veliko Britanijo v eno

samo družino. Na dnevnem redu konference dominijonov se se obravnavala v lepem soglasju vsa vprašanja, ki tičejo Veliko Britanijo. Dosegel se ni samo sporazum glede načel, ki naj vodijo zunanjo politiko, ampak celo v državnih administrativnih vprašanjih največjega pomena. Zastopniki dominijonov so se udeleževali raznih mednarodnih konferenc, med temi tudi zasedanj Društva narodov. V vprašanju obrambe imperija je doseženo soglasje in angleška admiraliteta pozdravlja sklep indijske vlade, da ustanovi svojo mornarico. Tudi irska obrambna obrežna mornarica postane kmalu dejstvo. — Z otvoritvene konference dominijonov je bila poslana angleški kraljevi dvojici vdanostna izjava.

Državljska vojna na Kitajskem traja z nezmanjšano srditostjo naprej. Zanimivo je, da so pričele kantonske komunistične čete prodirati proti največjemu kitajskemu trgovinskemu mestu Šanghaju, ki šteje poldrugi milijon prebivalcev, med temi 20.000 Evropejcev in Angležev.

Vladna kriza v Avstriji se bo rešila na ta način, da prevzame bivši kancler dr. Seipel sestavo novega kabineta.

Francosko-nemški odnošaji so se po sestanku ministrskih predsednikov v Thoiry znatno zboljšali. Vendar so pa bile v časopisju preuranjene vesti, da izprazniijo francoske okupacijske čete Porenje.

Voditelji ruske komunistične opozicije Zinovjev, Trocki in Kamenjev so kapitulirali pred osrednjim odborom komunistične internacionale in so se zavezali, da ne bodo podpirali opozicije v drugih deželah.

Tedenske vesti.

— **Akcija za poplavljenec.** Velika nesreča, ki je zadela prebivalstvo vseh onih krajev, kjer so bile usodepolne poplave, ni našla med prebivalstvom onega sočustvovanja, ki bi ga bilo pričakovati. Predvsem bi morale priskočiti na pomoč oblasti, a tudi vojaštvo bi lahko veliko pripomoglo k omiljenju bede. Veliki župan in okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico sta sicer napravila svojo dolžnost, nista pa našla razumevanja pri onih faktorjih, ki bi lahko pomagali. Imamo vojaške pionirje, ki imajo menda sedaj manevre. Lahko bi manevre prenesli v kraje, kjer je voda uničila ceste in polja. To bi bilo za vojaštvo praktično vezbanje, za prebivalce pa velika dobrota, ker je še danes nešteto vasi, ki so popolnoma odrezane od ostalega sveta. Tudi gg. poslanci niso pokazali dovolj razumevanja za nesrečne svoje volilce, četudi je prva dolžnost poslancev, da intervenirajo za one okraje, katere zastopajo v narodni skupščini. G. minister Pucelj si baje sploh ni ogledal poplavljenih krajev. Poslanci SLS so predlagali vladi v Beogradu, da izplača veliko denarno podporo, četudi so vedeli vnaprej, da tako visokih zneskov ne bodo dosegli. Po našem mnenju bi se prebivalcem opustošenih krajev najbolje pomagalo s tem, da se jim popravijo ceste in mostovi, najrevnejšim in najbolj prizadetim pa, da se jim da toliko podpore ali pa brezobrestnih posojil, da si lahko postavijo zopet svoje domove. Tudi akcija, katero je započel Rdeči križ, ni dosegla onih uspehov, kakor bi jih morala, ker so predvsem prispevali ljudje majhne zneske, medtem ko kapitalisti in bogataši niso segli globlje v žep. Znan je celo slučaj, da je neki trgovec milostno podaril za poplavljenec reci in piši 50 par. Če so dali delavci in uradniki pa dva, tri ali pet dinarjev, bi prav lahko bogatejši krogi odrinili po 1000 dinarjev, ker se jim gotovo ne bi poznalo toliko, kakor delavcu 5 dinarjev. Gospodje kapitalisti naj samo izračunajo, koliko so dali državni nameščenci, ki se jim odteguje eno desetino njih draginjskih doklad, kar znaša mesečno povprečno 100 dinarjev. Prav radovedni smo, koliko bodo dobili od teh prispevkov poplavljenec. Dolžnost poslancev je, da

se za to vprašanje zanimajo ter čimprej popravijo to, kar so dosedaj zamudili.

— **Poljedelske zbornice** namerava ustanoviti poljedelsko ministrstvo v vseh večjih gospodarskih centrih naše države.

— **Dijake uniformirajo.** Prosvetno ministrstvo se je odločilo na predlog beogradskih ravnateljev srednjih šol uniformirati srednješolske dijake. Uniformiranje se utemeljuje s tem, da bo lažja kontrola dijakov izven šole.

— **Zrtev redukcije.** Neka poštna uradnica je bila premeščena iz Ljubljane v Split, kjer je pa bila kmalu reducirana. Ubožica si ni vedela pomagati drugače, da je sprejela službo gospodinje pri nekem župniku v okolici Splita. Vsled žalosti, ker je bila reducirana in ker z novim službenim mestom ni bila zadovoljna, je reduciranka živčno zbolela in bila oddana v umobolnico.

— **Masarykov spomenik v Locarnu.** Mednarodna ženska liga je ob obletnici locarnske pogodbe sklenila, da se postavi v Locarnu spomenik češko-slovaškemu prezidentu Masaryku.

— **Nezadovoljstvo med poljskimi državnimi nameščenci.** Poljski državni proračun za leto 1927 predvideva zvišanje plač častnikom vojske, dočim ostanejo plače za drž. nameščence iste. Drž. nameščenci napovedujejo vladi zato najostrejšo borbo: Železničarji prete s štrajkom.

— **Nov pravilnik k invalidskemu zakonu.** Glede na čl. 32 invalidskega zakona pripravljajo v ministrstvu za socialno politiko pravilnik, v katerem se bo skušalo regulirati nameščenje invalidov po državnih samoupravnih ustanovah ter v drugih podjetjih. Izvzeti bodo od teh ugodnosti po pravilniku invalidi, ki se pečajo s kmetijstvom. Glede na čl. 81—86 invalidskega zakona se pripravljata tudi pravilnik za odkup invalidnine. Pravilnik pride, ko ga sklene ministrstvo, še pred posebno strokovno komisijo. Dneva, kedaj bo tak pravilnik stopil v veljavo, ne pove nobena pratika.

— **Kongres narodnega ženskega saveza** se vrši od 25. do 27. t. m. na Bledu. Kongresa se udeleži poleg jugoslovanskih delegatk tudi predsednica

internacionalnega ženskega saveza Lady Aberdeen in glavna tajnica Eighen.

— **Zaposlitev invalidov.** V ministrstvu za socialno politiko je izdelan nov pravilnik glede zaposlitve invalidov v zmislu člena 32. invalidskega zakona. Po tem pravilniku bodo invalidi zaposleni zlasti v vseh državnih in samoupravnih zavodih in ustanovah, kakor tudi pri vseh od države privilegiranih in subvencioniranih podjetjih. Ministrstvo bo dalje pozvalo vse trgovske, obrtne in industrijske korporacije, da zaposle invalide. Zadevni komunikacije ministrstva za socialno politiko o zaposlitvi invalidov navaja, da je v naši državi 33 oblasti, okoli 400 srezov in skoraj 5000 občin. Samo tu bi se moglo zaposliti okoli 25 % invalidov, s čemer bi se napravila invalidom velika usluga. Poleg tega pravilnika izda ministrstvo tudi pravilnik glede odpravnine invalidom.

— **Novo poslopje poštne hranilnice.** Na Aleksandrovi cesti v Ljubljani so pričeli z zgradbo novega poslopja poštne hranilnice.

— **Ministri ne bodo več kadili posebnih cigaret.** Za ministre je izdelovala tobačna tovarna specialitete Vardar in Šumadija, seveda v kakovosti tobaka, katerega niso bili deležni ostali državljani. Monopolska uprava je sedaj ukinila izdelovanje teh specialitet in ministri se bodo morali posluževati cigaret, ki so v prometu za običajno prodajo. Če bodo kadili ministri tudi večkrat prav slabe Vardar, potem znajo priti kadilci na svoj račun, kajti ni vrag, da se sedaj ministri ne bi pobrigali, da izdeluje tobačna uprava boljše cigarete.

— **Javni nameščenci za poplavljenec.** Z reduciranjem draginskih doklad so javni nameščenci primorani žrtvovati vsak mesec znatne vsote za poplavljenec. Po cestah (n. pr. v Ljubljani) se prirejajo javne zbirke za poplavljenec in zopet so javni nameščenci tisti, ki žrtvujejo. Da se konstatira še nadaljno socialno plemenitost javnih nameščenec, bodi omenjeno, da so ljubljanski poštni uslužbenci nabrali vsoto 2550 dinarjev, katero so izročili petim svojim tovarišem, ki so bili vsled povodenjske katastrofe prizadeti v Rožni dolini. Radovedni smo na izkaze o nabranih prispevkih za poplavljenec, koliko so dali premožnejši sloji. Gotovo manj — kot reveži javni nameščenci!

— **Umrli je predsednik Ciril-Metodove družbe** gospod Andrej Senekovič dne 17. t. m. v Ljubljani. Pogreb se je vršil ob veliki udeležbi pokojnikovih častilcev dne 19. t. m.

— **Demagogija z deložiranci.** Pri šentpeterski vojašnici v Ljubljani se je več deložirancev naselilo pod šotore. Žalosten je pogled na nesrečne družine. Ni se pa v javnosti razpravljalo, kako pomagati deložirancem, ampak le o tem, da jim mora ljubljanska občina takoj nakazati stanovanja. Pri tem se je uganjalo »veliko politiko« posebno s strani »Slovenca«, ki je bil v slabih odnosih z gerenti na magistratu. Sedaj se je po večtedenskem zabavljanju sem in tja ugotovilo, da so prišli skoraj vsi deložiranci iz Most, kjer županuje »Slovenec« pristaš g. Oražen. »Slovenec« je brez strahu priobčil to uradno ugotovitev seveda brez pripombe, da bi bil klerikalni župan primoran preskrbeti deložirancem stanovanja, ne pa ljubljanska občina.

— **Mestno gledališče v Ptuj** otvori svojo redno sezono v pondeljek, dne 25. oktobra s Cankarjevimi »Hlapci«. Pri mestnem gledališču je poverjeno mesto glavnega režiserja in scenografa g. Vali Bratini.

— **Povišane poštne pristojbine meseca novembra.** V smislu svoječasne sklepa ministrskega sveta se bodo povisale poštne pristojbine. Na ta način doseženi višji dohodek gre v korist poplavljenec. Povišanje bo trajalo samo 1 mesec in se bo izvedlo na ta način, da se bodo sedanje znamke pretiskale na višjo vrednost, in sicer: znamke po 25 par na 50 par, znamke po 50 par na 1 Dinar, znamke po 1, 2, 3, 4, 5 in 8 dinarjev za 50 par

več, znamke od 10 Din naprej pa po 1 dinar več. Pristojbine se bodo zaračunavale po sedanji tarifi, vendar pa se bodo morale pošiljke taksirati z znamkami s povečano vrednostjo. To povišanje stopi v veljavo s 1. novembrom in traja do 30. novembra. Po 1. decembru bodo veljale zopet sedanje pristojbine.

— **Skavtizem na šolah.** Vsled spora med ministrstvom prosvete in glavnim odborom skavtske organizacije v Beogradu, je bilo nekaj časa prepevano skavtom udejstvovanje skavtov med šolsko mladino. Sedaj je ministrstvo prosvete preklicalo svojo prepoved in skavtske župe in stegi smejo zopet začeti svoje vzgojno delo med šolsko mladino.

— **Zopet nekaj pripravljajo.** Ministrski odbor, ki ima nalogo revidirati službeno pragmatiko javnih nameščenec, je prosil pravosodnega ministra, da sestavi širšo komisijo, katera naj sestavi dopolnilni zakon k službeni pragmatiki. Zboljšali gotovo ne bodo nič. Pripravljajo zopet nove atentate na pravice javnih nameščenec.

— **Prezident Masaryk o Sokolstvu.** Ob priliki nastopa srednješolskega dijaštva v predzletnih dneh v Pragi je sprejel prezident Masaryk deputacijo profesorjev in dijakov in je v svojem odgovoru na pozdrav deputacije naglasil, da naj češkoslovaške šole uče mladino — resnico. Laži o državi in družbi, kot je to zahteval avstrijski sistem, morajo biti izključene. Važno je za mladino Sokolstvo. Očlovek mora biti organiziran, on mora biti član kakega velikega društva. In to je prvo Sokolstvo. Potem je nadaljeval: »Jaz sam sokolujem. Začel sem, ko sem bil star 13 let in sokolske vaje vezbam še danes.«

— **Konferenca mednarodnega urada dela.** Na jesenskem zasedanju mednarodnega urada dela zastopajo našo državo: centralni tajnik delavskih zbornic Topalović, za delodajalce Čurčin in za državne urade Jeremić in ing. Martičanin.

— **Sarajevska občina za poplavljenec.** Na tramvajske karte je uvedla sarajevska občina za dobo treh mesecev davek po 25 par. Davčni efekt je znašal Din 250.000, kateri znesek je bil za poplavljenec izročen Rdečemu križu.

— **Brezposelnost v Zagrebu.** Pri državni borzi dela v Zagrebu je od 1. januarja do 10. oktobra iskalo dela 16.639 oseb. Službe je dobilo le 3630 oseb, 7934 oseb je odpotovalo iz Zagreba, da si poiščejo delo drugod; med temi je odšlo 1223 delavcev v Francijo.

— **Brezposelnost v Angliji.** Začetkom oktobra je bilo na Angleškem 1.573.000 brezposelnih, to je za 275.000 več kot lansko leto.

— **Nov zakon za sklenitev zakona je uveljavljen v Turčiji** in se po njegovih določilih ne morejo poročiti ženske pod 18. leti. Poročne formalitete so slične predpisom v evropskih državah.

— **Tragična smrt štirinajstletne deklice.** V Sarajevu se je na nekem dvorišču igrala 14 letna deklica Ester Löwi. Pri teku je stopila na deske, ki so pokrivale opuščeni vodnjak. Strohnele deske so se prelomile in deklica je padla v 15 metrov globok vodnjak, kjer je utonila.

— **Nepredvidni otroci.** V Mostu pri Sarajevu so čakali šolarji na jutranji vlak, da se odpeljejo v Sarajevo v šolo. Ko je vlak privozil na kolodvor, so otroci v svoji razposajenosti planili proti vlakcu. V še vozeči vlak je skočil dijak Radko Perić. Spodrsnilo mu je in kolesje mu je odrezalo roki in nogi. Na prevozu v bolnico je umrl.

— **Epidemija tifusa.** V poslednjem času se je pojavila v Mostarju epidemija trebušnega tifusa, ki zavzema vedno večji obseg. Več bolnikov je že umrlo.

— **Sejem za kožuho vino v Ljubljani.** Koncem meseca januarja priredita ljubljanski velesejem in Lovska zadruga v Ljubljani na velesejemskem prostoru običajni vsakoletni sejem za kože divjih živali. Tradicija teh sejmov, širokopotezna organizacija in zveze z inozemskimi in domačimi kupci so zadosten porok, da bodo dosegli prodajalci

cene, ki odgovarjajo onim na svetovnem trgu. Kože se bodo kot lansko leto prodajale v večjih partijah dražbenim potom. Kože vsake vrste se že sedaj sprejemajo in se v zato določenih ugodnih prostorih dodobra posuše in pripravijo za prodajo. Opozarjamo vse prodajalce, lovce in trgovce, naj ne izročajo blaga raznim prekupčevalcem, marveč naj počakajo na dražbo. Ljubljanski velesejem in Lovska zadruga delujeta na popolnoma nepridobitni podlagi samo v interesu razvoja te važne grane narodnega gospodarstva in v zaščito osebnih interesov prodajalca. — Vse informacije daje radevolje ustno in pisмено »Divja koža« na velesejmu, Lovska zadruga in Slov. lovsko društvo v Ljubljani. Če dosežemo, da gre večina blaga preko prodajne organizacije na velesejmu, moremo pričakovati obisk velikih inozemskih kupcev, katerim se samo pri velikih množinah kož izplača pot. Opozarjamo pri tej priliki, da je pravilno posušena koža še enkrat več vredna kot slabo posušena. Navodila za pravilno prepariranje kož dobi vsakdo na velesejmu.

Dopisi.

CELJE. Narodna čitalnica v Celju uprizori v nedeljo 24. oktobra ob 8. uri zvečer v Narodnem domu F. S. Finžgarjevo ljudsko zgodbo v treh dejanjih »Veriga«. Ker je igra posneta iz našega domačega kmečkega življenja in je žela povsod največji uspeh, se čitalnica nadeja čim večje udeležbe tudi iz bližnje celjske okolice. Čisti dobiček je namenjen spopolnitvi ljudske knjižnice.

SREDNJA VAS V BOHINJU. Tukajšnje delavstvo je zadela te dni občutna katastrofa. Pri zgradbi hudournikov je bilo zaposlenih precej domačinov. Te dni pa je bilo delo ustavljeno, delavci so bili poslani domov brez vsakega plačila, češ, naj počakajo, ker »nema para«. In vendar je tu započeto delo nujno potrebno in je tudi brezposelno delavstvo potrebno dela, a ker ni samo par tisoč dinarjev, je moralo vse na cesto. Najlepše pa je to, da so bili domačini domala vsi odslovljeni in delajo tujci, ki še naši državljani niso. Naša Narodno-strokovna zveza se bo za stvar zanimala, ker ne gre, da bi se počelo z delavstvom, kar se komu poljubi. O tem slučaju, kjer državna uprava meče na zimo ljudi na cesto, bomo še spregovorili.

HRASTNIK. Vse pritožbe in spomenice niso doslej prav nič pomagale, da bi TPD pričela uveljavljati stari način 14dnevnega plačila. Slišali smo, da je rudarsko glavarstvo s svojim odlokom odločilo, da se mora stara določba vpoštovati in se ima vršiti 14dnevno izplačevanje. Družba je pa proti temu odloku vložila priziv, ki se je najbrž v Beogradu »izgubio«. Bodi stvar tako ali tako, mi tukaj s sedanjo prakso trpimo in je naravnost škandalozno za naše razmere, da sme početi TPD, kar se ji ravno poljubi. Mar res imamo državo v državi? Zakaj se proti TPD ne nastopi tako kot je potrebno, da preneha enkrat svojeglavnost te trmaste družbe.

Hrastniški rudar.

LJUBLJANA. Piše *se nam: Neki dobri kolega iz nasprotnega tabora je bil tako prijazen, da me je že naprej opozoril, da bo njegov list pisal o vinskih trgatvah naših podružnic in o našem članstvu o alkoholu, ki smo ga objavili v zadnji številki. Ali je ali bo to napisal, ne vem. Vendar se mi zdi potrebno, odgovoriti na to, še predno tak članek ali dopis izide. Naše organizacije so vse brez izjeme principijelno proti vsaki prireditvi, ker se take prireditve za člane ne morejo prirediti vsled tega, ker delavec danes nima tolikega zaslužka, da bi se lahko udeležil veselice. Naše članstvo ne prireja torej veselice sebi v zabavo, ker ima pri njih precej dela in nosi še riziko, ako prireditve ne uspe, da izgubi v to vloženi denar. Poslužiti se pa morajo prireditve skoro vse podružnice, ako hočejo pomagati svojim brezposelnim ali bolnim članom. Na nabirafno polo danes ne da nihče, ker se vsak dan pobira za to ali ono. Poskusili smo že parkrat dobiti nekaj dinarjev za

bolne člane, a se ni obneslo. In kar nismo dosegli z nabiralno polo, smo dosegli s prireditvijo. Naša podružnica v Zagorju je n. pr. priredila keglanje z dobitki, ker je keglanje tamkaj »obrajtano«, in je podružnici poleg dela prinesla tudi prav lepo vsoto, ki se je uporabila za društvene namene. Podružnica v Kranju, ki ima v zadnjem času precej skrbi s svojimi brezposelnimi člani, si je tudi pomagala s prireditvijo, ki so dandanes v modi. Tudi ona si je nabrala lep znesek, katerega na nabiralno polo ne bi prejela. Pa kaj hočemo. Časi pri nas so še taki, da je za veselice, teatre itd. obilo denarja, za podpiranje revežev pa ga ni. Če pa že prirejamo veselico, jo na vsak način moramo prirediti v gostilni in tam se toči alkohol. Seveda pa ni nikjer rečeno, da se mora vsakdo na veselici upijaniti od nezvesti. Vsaj mi imamo to lepo navado, da pazimo tudi na to, da gre vse le do gotove meje. In če pišemo proti alkoholu kot sovražniku delavca, verjemite nam, da pišemo iz srca. Žal pa, da proti veselici, ki donajajo podporo našim najrevnejšim članom, ne moremo pisati vse dotlej, da prične država ali narod podpirati najbednejše med bednimi. Mi smo na naslov »Pravice« že enkrat povedali to, kar danes ponavljamo, onemu gospodu, ki je sicer naš dobri prijatelj. Odprite nam na razpolago potreben kredit za podpiranje naših revnih članov, pa ne priredimo nobene veselice več. Nas tudi srce boli, ko moramo z veselici pridobivati potrebna sredstva za podpiranje revnih, a kaj hočemo, dandanes se moramo ravnati po svetu. In svet hoče vzlic bedi in revščini — veselici. Povedal sem torej, zakaj smo prisiljeni prirejati veselice in poudarjam še enkrat. Smo odločni protivniki alkohola in prireditvev, posebno hrupnih veselice, a smo prisiljeni silom razmer posluževati se vseh sredstev v dosego podpiranja onih, na katere je danes pozabila država in narod. Toliko kot odgovor na ono, kar bo morda »Pravica« še prinesla.

SENOVO PRI RAJHENBURGU. Dne 16. oktobra je umrl naš prvi podpredsednik tovariš Ivan Šorger, kopač, v bolnici v Krškem. Pred 14 dni je zadobil v stanovanju težke opekline po nesrečnem naključju, ter bil prepeljan v bolnico. Po 14dnevem trpljenju ga je kruta usoda iztrgala iz naše sredine. Bil je mož poštenjak, delaven, požrtvovalen, agilen član tako strokovne naše organizacije kakor tudi politične stranke Samostojne demokratske stranke. Ni se ustrašil truda, da pridobiva novih članov za strokovno organizacijo, požrtvovalno je prišel iz dela na sestanek in od borove seje na delo. Njegovo delovanje naj bo nam vsem v vzor! Zapušča ženo in štiri mladoletne sestre. Blag mu spomin — njegovi družini pa naše iskreno sožalje! Njegov drh naj ostane med nami! — Kakor se čuje, je postavljen sedaj odbor za zidanje nove šole, katera bi morala stati že tri leta. Čas je, da se zadeva vendar enkrat reši — samo ta polževa dosedanja pripravljanja se morajo opustiti. Delavstvo in vsi drugi gotovo želijo, da poseča njihova deca šolo in da se izobražuje, samo ne v takih prostorih kot sedaj. Otroci in učiteljstvo je izpostavljeno nevarnostim za njihovo zdravje. Pričakujemo, da bo zadeva hitreje šla naprej.

MARIBOR. Na Štajerskem posebno ob nedeljah domov grede od vinotočev je še vedno dovolj prilike slišati pravo mnenje o naši državi. Ravno ker se v takih položajih jeziki razvnamejo, govore resnico, ki jo v treznem stanju zakrivajo. Za take prilike je sv. Urban kakor nalašč. V to stran zahajajo ponajveč izletniki nemške narodnosti ali oni, ki kot pristaši socialistične stranke mislijo, da svojo mednarodnost kažejo s tem, da sicer kot Slovenci raje zapostavljajo svoj jezik, zlasti v družbi. Pa o tem več ob drugi priliki. Za danes navedem dogodek od nedelje. Ob povratku na večer je šla večja družba iz neke hiše blizu pod cerkvijo. Eden je zaostal ter nagovarjal dva druga izletnika, misleč, da ima svojo družbo

pred seboj. Ko se ga je s slovenskim pozdravom lepo opozorilo na zmoto, je začel čez Jugoslavijo nesramno preklinjal v izrazih, ki se jih javno ne more ponoviti. Opozorjen, da to ni prav in da naj si pač pomaga, ako mu tukaj ni všeč, je zagrosil s pobojem, do katerega bi bilo tudi prišlo, da v kritičnem trenutku nista prišla po poti dva gospoda v uniformi. Le-ta dva opozorjena na kaznive izraze, katere je surovež tudi vpričo teh dveh v uniformi ponovil, sta se ta dva — smejala. Zdal je dobil oni pogum, prišel je vpiti, kakor da je on napaden od pijanca, ki da tudi zabavlja — čez Jugoslavijo. In onadva v uniformi sta se smejala dalje. Pripomniti je, da je dotični izletnik, katerega je omenjeni surovež označil za pijanca, slučajno splošno znan kot — strogi abstinent. Če osebe v uniformi (čeprav na izletu) na tak način pardonirajo blatenje naše domovine, potem ni

čudno, če je v Mariboru in okolici še danes vse polno sličnih primerov.

SLADKI VRH PRI ŠT. ILJU. Pri nas v tovarni mora delavec kaj hitro plačati kazen in to ne malo, temveč največkrat po 30 Din. Mi do sedaj nismo vedeli, kam in v kakšne namene tovarna ta denar porabi, ampak smo šele po dolgem zasledovanju prišli na to, da vodstvo tovarne denar oddaja internacionalnemu sodruhu Musterju za njegovo organizacijo. Vprašamo: Kako uporablja sodrug Muster denar? Apeliramo na vodstvo tovarne, da če denar od kazni samo ne obdrži, da smo mi narodni delavci upravičeni zahtevati, da smo tega denarja deležni, saj tudi mi kazni plačujemo. Sicer bomo pa zadevo uredili tako, da bo sodrug Muster — kar debelo gledal.

Določbe novega stanovanjskega zakona.

Spremembe dosedanjega zakona o stanovanjih, ki so bile sprejete na seji Narodne skupščine in ki stopijo v veljavo s 1. novembrom, so sledeče:

Člen 1. je sprejet v sledeči obliki: Svobodno razpolaganje s stanovanji v starih zgradbah se omejuje po določilih tega zakona za čas do 1. novembra 1927.

Člen 4. se spremeni in se glasi: Ne morejo biti zakupniki v starih zgradbah, ki so podrejene omejitvi, osebe, ki imajo hišo v istem kraju stanovanja, bodisi na svoje ime, bodisi na ime žene ali svoje dece, ki stanujejo z njim skupno. Vsi taki zakupniki in lastniki takih stanovanj v starih zgradbah so dolžni v roku enega meseca po nastopu veljavnosti tega zakona prijaviti ista stanovanja pristojnim prvostopnim stanovanjskim sodiščem v svrhu dodelitve stanovanja drugim osebam, zaščitenim po čl. 12. Ako tega ne store, bodo kaznovani, in sicer zakupniki z denarno kaznijo 5000 Din, lastniki z 10.000 Din v korist fonda za gradnjo malih stanovanj, zakupnik pa se bo moral izseliti. Izselitev takega zakupnika se bo izvršila istočasno z izselitvijo zakupnika v njegovi zgradbi najpozneje v roku treh mesecev.

Člen 6.: Nikomur se ne more dodeliti več od četvorice sob, ne računajoč kuhinjo in ostale postranske prostore. Onim, ki že imajo večje število dodeljenih sob, bodo na zahtevo lastnikov stanovanjska sodišča odvzela sobe, kolikor jih je preko števila štiri in jih dodelila drugim. (Pri tem pasusu je vprašala opozicija, kaj se zgodi v primeru, ako ima najemnik pet sob in kako bo mogel lastnik oddati drugemu ono peto sobo. Minister Simonović je izjavil: Stanovanje štirih sob je podrejeno stanovanjskemu zakonu, peta soba pa je dana lastniku hiše popolnoma na razpolago. Njeno ceno lahko dvigne posestnik najemniku po svoji volji.) Ako se zakupnik v pogledu zakupne cene ne pogodi z zakupodajalcem in ako gre za stanovanje z največ tremi sobami, je zakupna cena identična osnovni ceni iz čl. 11., (šestkratna najemnina od leta 1914.), ako pa je stanovanje štirih sob, se pomnoži osnovna cena z 8, in to v primeru, ako so zakupniki: 1.) aktivni državni uradniki, oficirji, podoficirji, uslužbenci, služitelji in njihove vdove ter rodbine z izjemo uradnikov in oficirjev, ki so zdravniki in inženjerji, kakor tudi zobni zdravniki, veterinarji in arhitekti, ako imajo svobodno prakso. Sem se računajo tudi oni državni uradniki, ki prakso izvršujejo kljub temu, da niso prejeli pravice do nje. 2.) Upokojenci in upokojenke, vdove upokojencev in njihove rodbine z izjemo upokojenih zdravnikov, zobozdravnikov, arhitektov, ali izvršujejo prakso brez ozira na to, so li prejeli pravico, da jo izvršujejo ali ne. 3.) Duševni delavci, kakor književniki in umetniki, slikarji, pesniki, igralci, novinarji in drugi, ako skupni mesečni zaslužek vseh članov dotične rodbine, ki stanuje v istem stanovanju, ne

presega 3000 Din mesečno. 4.) Aktivni in upokojeni svečeniki priznanih ver in vdove ter rodbine svečnikov. 5.) Vojni invalidi in njihove rodbine, ako so v slabem gospodarskem stanju. 6.) Vojne vdove in rodbine padlih, umrlih in onesposobljenih v vojni, ki so v slabem gospodarskem položaju. 7.) Vsi fizični delavci, kakor tudi oni obrtniki, ki ne delajo na svoje ime, niti nimajo svoje delavnice, ampak delajo pri drugih, živčeh od mesečne plače ali dnevnične, delavci vseh poslov in podjetij ter vdove delavcev in njihove rodbine, ako skupni mesečni zaslužek vseh članov dotične rodbine, ki stanujejo v svojem stanovanju, ne presega tri tisoč dinarjev. 8.) Pomočniki in nameščenci trgovskih in manjših industrijskih podjetij (v kolikor jih ne obsega predhodna točka tega člena), ako skupni mesečni denarni zaslužek vseh članov, ki stanujejo v istem stanovanju, ne presega 3000 Din. 9.) Uradniki, uslužbenci in služitelji samoupravnih oblasti in mest, Osrednjega urada za zavarovanje delavcev in njegovih okrožnih uradov ter ekspozitur, ako nimajo postranskih privatnih zaslužkov, v kolikor skupni mesečni dohodek vseh članov dotične rodbine, ki stanujejo v istem stanovanju ne presega 3000 Din. Višino mesečnih dohodkov ocenjuje sodišče svobodno.

Člen 7. Premeščeni državni uradniki, uslužbenci in služitelji izgube v kraju dotičnega stanovanja pravico na stanovanje v roku šestih mesecev po razrešitvi dosedanje službe.

Člen 8. Vse določbe zakona o stanovanjih od 15. maja 1923., ki nasprotujejo temu zakonu, se razveljavljajo.

Člen 9. Dovoljevanje stanovanj po določbah tega zakona se bo vršilo zaključno do 1. maja 1927. Odločbe o dodeljevanju, ki ne postanejo do tega dne izvršne, se ne bodo več izvrševale. Izvzeti so državni uradniki, premeščenci po službeni potrebi tudi v času med 1. majem in 1. novembrom 1927. Lastniki zgradb imajo do 1. oktobra 1927. odpovedati vsem zakupnikom zakup preko pristojnega izvršilnega oblastva, ako se ne pogodijo za zakupnino s svojimi zakupniki, ki so zaščiteni po tem zakonu od 1. novembra 1926. Ako se zakupniki, ki jim je zakupodajalec v tem roku preko pristojnega oblastva odpovedal, ne izselijo 1. novembra 1927., jih bo izvršilno oblastvo na zahtevo zakupodajalcev izselilo.

Člen 10. Lastniki zgradb so dolžni v roku od 1. oktobra 1927. do 1. novembra 1927. odpovedati zakupnikom zakup preko pristojne policijske oblasti, ako se ne pogodijo za zakupnino s svojimi zakupniki, zaščitenimi s tem zakonom za čas do 1. novembra 1926. in nadalje. Ako se zakupniki, katerim je zakup v tem roku preko pristojnega oblastva odpovedan, ne izselijo na dan 1. novembra 1927., bo izvršilno oblastvo zakupnika na zahtevo zakupodajalca izselilo.

Pogovor o tem in onem.

Kakor v pravljici.

Mlad francoski vojak, Roger Matter, odslužuje svoj vojaški rok pri mornarici. Izučen je za telegrafista in dodeljen k Marconijevemu aparatu. Nekega dne, ko je zopet sedel pri sprejemnem aparatu in čakal na brezžične brzojave, prične delati mehanizem in risati brzojavko:

«Ogromna dedščina je pripadla gotovemu Rogerju — — —» (vojakove možgane je bliskoma preletela misel: To bi bilo nekaj zate, Rogerček moj — — — toda Rogerjev je veliko na svetu...), «Rogerju Matterju» (bog pomagaj, nazadnje bo pa le zame — toda vrag vzemi vse skupaj, tudi Matterjev je dosti na zemlji), «in prihaja iz Amerike» — nadaljuje brzojavka — (to je čudno, vzdihuje vojak, saj imam v Ameriki mater, katere niti ne poznam) — «ter znaša 600.000 dolarjev ali 24 milijonov frankov» (ne, to že ne bom jaz, to mora biti kak drug Roger Matter).

Toda brzojavka javlja dalje: «Zapuščina izhaja od matere Rogera Mattera, ki se je pred leti ločila od svojega moža in mu zapustila edinega sina, ko je odšla v Ameriko iskat sreče, katero je tudi našla. Toda njen sin je ni videl nikdar več.»

Telegrafistu se vse vrti v glavi. Vse je v redu. Ime, mati, ločitev in pot v Ameriko — — — Zadnji dvom pa odstranjuje zadnji stavek brzojavke:

«Roger Matter pa bo svojo ogromno zapuščino lahko prevzel šele po enem letu, ko postane polnoleten in odsluži svoj rok pri francoski mornarici.»

Kleptomanija na železnicah

Neki angleški železniški uradnik pripoveduje o tamkajšnjih razmerah, da si ni niti mogoče predstavljati, koliko škode pretrpe letno angleške železnice zaradi tatvin, ki jih zagreši potujoče občinstvo. S čisto vestjo se lahko reče, da so edino, česar se na angleških železnicah ne krade, lokomotive in vagoni. Nedavno je nekdo izrezal iz okvirja prometni red in ga odnesel za spomin. Kdo sistematično krade gasilne aparate, do sedaj še ni bilo mogoče dognati. Od dobe, ko jermeni pri oknih niso več uporabljivi za brušenje britev, so nekoliko bolj varni. Toda kljub temu jih ljudje kradejo, očitno za popraviljanje obutve. Brisače, pa naj bodo še tako majhnega formata in čeprav so vse pretiskane z žigi železnice, ne obstoje pred tatovi. Omenjeni uradnik je mnenja, da je tatvina na železnicah postala pravi šport angleškega potujočega občinstva.

16 letno dekle že drugič poročeno.

Ta čudna novica prihaja seveda iz dežele vseh možnosti — iz Amerike. Med belokožci je to gotovo eden najbolj redkih slučajev: ženska, komaj odrasla otroškim krilcem, je že pri šestnajstih letih drugič poročena. Ta ultramoderna žena je Bernice Dilmanova v mestu Andersonu v državi Indiana. Mogoče bi cela zadeva ostala tajna, če bi je ne bili aretirali. Tamkajšnja policija je bila namreč opozorjena, da Bernice ni ločena od svojega prvega moža, dasi se je zakonito poročila z drugim možem. Toda ona ne smatra to za nič zlega. Njen prvi mož je bil 24letni mladenič, drugi jih šteje šele 21, tako da si ta podjetna deklica izbira čim dalje mlajše moške. Po američanskih zakonih jo čaka precej težka kazen, toda dekle upa, da jo bo odvetnik izrezal.

Inserat.

Kakšno vlogo igrajo oglasi in oglaševanja v današnjem življenju, o tem se je že mnogo razpravljalo. Inserat je postal sredstvo stikanja ne samo v trgovskem, temveč tudi že v zasebnem življenju. Inserat je otrok novejši dobe in oglaševanje se je razvilo istočasno z razvojem novin. V starih časih ga je nadomeščal ustni ali pismeni razglas. Pri starih Grkih n. pr. je bilo običajno, da so sezname ukradenih stvari obešali na sohe bogov, kar je imelo dvojni namen: na eni strani metafizični, t. j. priklicati jezo bogov nad zločinca, na drugi strani pa realno-praktični, t. j. opozoriti vse mimoidoče na izvršeno tatvino, posvariti jih pred nakupom ukradenih predmetov in dobiti na ta način tatove v roke.

Pismeni razglas je bil bolj razširjen pri Rimljanih, posebno v dobi cesarstva. V pompejskih izkopninah so našli na hišnih zidovih celo vrsto takih inseratnih napisov. Med njimi najdemo reklamne oglase obrtnikov, volilne razglase, pa tudi oglase popolnoma zasebnega značaja. Pred kratkim so našli sledeči športni inserat: «Decimus Puntatus Lucretius priredi pri pompejskih igrah 10. aprila borbo desetih gladijatorskih skupin.»

V srednjem veku se je človeštvo vrnilo k ustnim razglasom. Glasnik, katerega je spremljal trobač ali bobnar, je hodil iz ulice v ulico in je poleg uradnih vesti izkliceval tudi druge zanimive novice, tako da je zavzemal mesto nekakih živih novic. Pozneje so se pričeli posluževati tudi pismenih razglasov, katere so pribijali na vrata občinskih posvetovalnic, cerkva ali vrata mestnega obzidja. Na ta način so se često izmenjavale tudi diplomatske note, posebno ultimati in vojne napovedi. Dolgo dobo je bil čuden javni glasnik duhovnik, ki je moral po pridigi prečitati ne samo rodbinska obvestila, temveč tudi vesti o nakupih in prodaji, o izgubljenih in najdenih stvareh. Duhovniki so bili oproščeni tega posla šele tedaj, ko se je razvilo tiskarstvo in s tiskarstvom časopisje z inserati. Najstarejši oglasi so bili oni, ki so v njih tiskarji oglašali izdajo novih knjig. Razmahnilo pa se je oglaševanje šele v časopisju, toda tudi tukaj je bilo treba precej časa, da se je inserat uveljavil v sedanji meri. Še koncem 18. stoletja ni bilo običajno objavljati oglasov v političnih časopisih; inserati so se omejevali na posebne oglasne liste, tako zvane «Intelligenzblätter». Take liste so izdajale posebne adresne pisarne, katerih prvo je ustanovil leta 1633. pariški zdravnik Theophrast Ranandot. V francoskih političnih listih tega časa ni bilo mesta za oglase. Tip političnega časopisja s posebnim oglasnim oddelkom se je razvil v XVII. stoletju na Angleškem; po angleškem vzorcu je izšel leta 1673. hamburški «Relativons Courier», ki je obsegal poleg političnih vesti tudi oglase. Za ilustracijo onega časa je značilno, da je hamburško trgovstvo videlo v javnih trgovskih oglasih — kršenje trgovske tajnosti in je tudi doseglo, da je oblast «Courier» prepovedala. Današnji trgovec je seveda drugačnega mnenja in inserat je od 18. stoletja do danes dosegel nepredvideni razmah. Postal je neizogiben del modernega življenja, vrelec dohodkov za časopisje in informator vseh onih, ki prodajajo, kupujejo, iščejo ali oddajajo službe itd. V inseratnih stolpcih današnjih časopisov se odraža vse naše moderno življenje s svojim večnim beganjem in pomanjkanjem časa.

Zabavni kotiček.

Vzajemna nesreča. Gospod k dami: «Ali vas lahko obiščem?» — Dama: «Obžalujem, sem omožena.» — Gospod: «Potem je pa vse v redu — jaz sem oženjen in tudi obžalujem.»

Stara navada. Trgovec pride na magistrat, da naznani rojstvo sina. «Vi ste njegov oče?» vpraša uradnik. — «Seveda, jaz sem...» — «Prosim, podpišite to-le tukaj!» — In trgovec je prijel za pero ter vrgel na papir s privajeno kretnjo sledeči zeni-jalni podpis: Novak in drug.

Raztresena družina. Gospa profesorjeva vpraša kuharico: «Ali je moj mož že pil kavo?» — «Ne vem, gospa!» — «Torej ga vprašajte!» ukaže gospa. — Kuharica nato: «Saj sem ga že vprašala, toda gospod profesor tudi ne ve.»

Finančni čarovnik. Gospod, ki je dal beraču krajar: «No in kaj boste napravili z njim?» — Berač (jezen): «Kupil si bom novo obleko, klobuk, večerjo, plačam prenočišče in še mi bo ostalo jutri za kosilo.» — Gospod: «Tukaj imate krono, dobri mož, in živite brez skrbi do smrti.»

Dobra žena. Soprog: «Povem ti, prijatelj, moja žena skrbi zame ko za otroka; zvečer mi sezuje čevlje...» — Prijatelj: «Kadar prideš iz gostilne?» — Soprog: «Ne, kadar hočem iti vanjo.»

Narodno-strokovna zveza, podružnica v Senovem pri Rajhenburgu, javlja tovarišem, da je umrl njen član in podpredsednik, tovariš

Ivan Sorger

kopač

dne 16. oktobra 1926. v Krškem (v bolnici).

Blagega pokojnika ohranimo v trajnem spominu.

Za odbor:

M. Brilej, Dr. F. Benedičič,
predsednik. I. tajnik.

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG
D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog
iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih, po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja, ter razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora. Nadalje priporoča češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d.
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWEER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdki

BREZPLAČEN POUK
L. BARAGA

Selenburgova ul. 6/I. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Francis skrbno zapre vrata ter postavi potem jedila na mizico. Tedaj pa se mu že ovije lepa pustolovka okrog prsi. To pot se ji ni bilo treba hliniti, ker je bila v resnici neizmerno vzradoščena, da je mladi mož zopet prišel k njej. Da, še več, iz njegove resne odločnosti sklepa, da bo vse storil, da jo reši.

«Francis,» šepne lepa zapeljivka, «dravec moj, ali moram umreti?»

Zadržujoč sapo pazno poslušaj, sedaj pade vse-kakor odločitev.

«Ne, vem za sredstvo, s katerim spravim ladjo na površje vode. Je sicer zelo riskantno podjetje, toda edina možnost za pobeg.»

«In kako naj se to izvrši, kdaj?»

«Že tekom ene ure, draga,» odvrne Francis nežno ter jo mladeniško strastno privije k sebi. «Vzemi svoj plašč, ki visi tamkajle v kotu ter bodi pripravljena, da odideš z menoj, čim se zopet vrnem.»

«O, dravec moj, kako bova srečna,» — šepne Manuela svetohlinsko z vročim pogledom, ki spravi od njene namišljene ljubezni omamljenega mladeniča v nepopisno veselje.

«Sedaj moram zopet oditi,» izpregovori Francis v naglici ter jo še enkrat vroče poljubi na ustnice, «moram še vse pripraviti za pobeg. Čakaj name, Manuela, kmalu se zopet vrnem.»

Še enkrat jo nežno pogleda potem pa odide. Toda namesto da bi, kot običajno, zaprl vrata s težkim zapahom, jih je le priprl, da bi kesneje z odpiranjem ne trafil časa.

Francis ve, da se njegovi tovariši nahajajo v kabinah. V prostoru za stroje ima eden od posadke službo, katerega pač ni mogoče spraviti od tamkaj. Toda Francis pa tudi ve, da bo strojnik na znamenje, s katerim se zahteva, da se podmornica dvigne, takoj pričel delovati s stroji, ki dvigajo podmornico na vodno gladino. In na to je gradil svoj drzni načrt. Znamenje za dvig podmornice mu je dobro znano. Žica, po kateri se je dajalo to znamenje, je šla skozi prostor za krmarja, odtod pa skozi vodo na obrežje, kjer je bila zvezana z aparatom za brzojavljenje, ki je bil skrit na bregu. Če mu uspe, da dá potom te žice dobro mu znano znamenje v strojnico, bo strojnik takoj izvršil dobljeni ukaz.

Ta težavni, a edini izhod preostaja Francisu, če hoče uspeti s pobegom in rešitvijo lepe pustolovke iz rok strašnega maščevalca. Trezno je vpošteval pri tem vse mogoče okoliščine, da mu načrt uspe.

Mirno, ravnodušno, brez najmanjšega znaka razburjenja jo mahne s posodo, ki jo je odnesel iz celice, v kateri je bila zaprta Manuela, v precej prostorno kabino, ki je služila za kuhinjo. Na podmornici so se seveda vsa jedila kuhala z elektriko. Francis odloži posodo v kuhinji ter odide zopet na hodnik, pazno prisluskujoč, če mu kdo sledi. Kmalu stoji pred kabino za krmiljarja. Tiho odpre vrata in stopi notri. Pripravljen na vse, se loti posla, ki naj mu omogoči, da more dati znamenje za dvig podmornice. Dobro se zaveda, v kako nevarnost se je sedaj podal. Če bi ga sedaj eden njegovih tova-

rišev presenetil, ni samo Manuela, ampak tudi on izgubljen.

Naglo seže v žep ter izvleče iz njega nekaj bakrenih žic, potem nekaj vijakov iz medij, nato pa prične z veliko priročnostjo z delom. Kot že omenjeno, je skozi krmarjev prostor peljala žica, ki je bila na eni strani v zvezi s strojnico, na drugi strani pa z aparatom, ki je bil skrit na bregu. Da omogoči znamenja za dvig, je bilo potrebno, da zveže žico, ki je peljala skozi krmarjev prostor, z drugim aparatom, ki se je nahajal v tem prostoru. Še enkrat se Francis ozre k vratom, potem pa spretno pritrdi žico k omenjenemu aparatu, po katerem so se običajno dajali ukazi iz krmarjevega prostora v strojnico.

Kmalu je z napeljavo žice gotov. Še enkrat natančno pregleda, če je vse pravilno napravil, potem pa s hladno mirnostjo in močno odločnostjo pritiska s prstom na majhen gumb ter da znamenje za dvig ladje, kot da domnevno prihaja od aparata na bregu.

Z enim skokom je sedaj Francis pri vratih ter jih z naglico odpre, nato pa z vso silo hiti proti celici, v kateri se nahaja Manuela. Že sliši ropot strojev, naglo odpre vrata njene celice.

«Hitro, hitro, Manuela, pojdi z menoj!»

Manuela je že pri njem. Z roko jo privije k sebi ter jo odnese k stopnicam.

«Nobenega glasu, če ti je najino življenje drago,» ji šepne komaj slišno na uho.

Sedaj stojita oba pod zaklopnico vrh stopnic. Francis sliši, da stroji ponehavajo z delovanjem, čuje grgrajoče šumenje vode, znak, da je ladja na površju vode.

Hitro odpre zaporo in dvigne zaklopnico. Pod sabo sliši bližajoče se korake, brezdvomno od čuvaja, ki naj bi odprl zaklopnico vrnivšemu se gospodarju.

Toda čuvaj je prispel prepozno. Že je potisnil Francis lepo pustolovko na krov, sam je takoj skočil za njo ter hitro zaprl za seboj zaklopnico, potem pa hiti z njo z vso naglico po železnih stopnicah, ki vodijo proti bregu.

«Bolj v stran!» ji šepne na uho. «Vsled luninega svita je svetlo, ne smejo naju zapaziti.»

Oba ubežnika smukneta v senco strmega, a obraslega brega.

«Tukaj po bregu kvišku!» reče Francis tiho.

Manuela pogleda s strahom kvišku. Breg je zelo strm, tik ob robu pa dere voda z bliskovito naglico. Francis podpira s svojo krepko roko Manuela, da more splezati po bregu kvišku. Sedaj doseže Manuela bolj položno mesto ter se obrne proti vodi. Tamkaj leži podmornica v luninem svitu na reki. Francis s težavo pleza po strmem bregu kvišku.

Peklenska misel šine sedaj zavrženi pustolovki v glavo. Manuela je uverjena, da more v najkrajšem času priti na kraj, kjer je popolnoma na varnem, da, še več, z gotovostjo računa, da naleti Terezo v njenem skrivališču, katerega strašni maščevalec kljub neprestanemu iskanju po svojih ljudeh ni mogel odkriti.

Toda mladi mož, katerega je omamila s svojo hlinjeno ljubeznijo, ji je le v napotje. Ljubi ga itak ne, in sedaj, ko je prosta, ga ne potrebuje več.

Manuela stopi prav na rob strmega brega. Francis ravno s strahom gleda na podmornico, če ne bi mogel čuvaj, ki mora vsak hip odpreti zaklopnico, zapaziti njega in njegovo ljubico.

Z močnim zagonom dospe sedaj tik na rob strmega brega. Hitro se dvigne, ne doseže še ravnotežja, z naporom vseh sil se skuša nagniti naprej. — Tedaj ga pa zadene močen sunek, potem še eden, — Manuela je skočila nekoliko naprej, saj vidi, da Francis omahuje.

Zamolkel vzklík se izvija iz ustnic strmoglavljenega Francisca.

«Manuela, podla zver — — —»

Močan tlesk, votel padec, — potem še kratek zamolkel krik. Francis je pri padcu priletel na skalo, nezavest objame njegove čute. Mehanično se gibljeta njegovi roki kot da hoče plavati. Vendar zaman! Ledeno mrzla voda ohromi ude omotnega mladeniča, besneča voda ga odnese naprej, močan vrtinec ga potegne v globočino. Francis je poplašal svojo lahkovernost s smrtjo.

In po poti, ki pelje mimo Elleninega posestva, hiti Manuela z divjo naglico v smeri, kjer stoje knetske hiše. Neizkušnemu Francisu se je za vdanost in rešitev zahvalila z zločinom, ki mu skoro ni primere. Francis je našel svoje plačilo za to, da jo je rešil grozne smrti, v hladnih valovih reke Tay, v katero ga je brezvestna zločinka lastnoročno pahnila.

To je izdajstvo!

Sam zli duh je moral čuvati nad Manuelo, kajti komaj je zginila med drevjem zaraščenih grap, ki so zevale v hribovitem terenu nad posestvom Ellene v precejšnjem številu, že se je v smeri od gradu pojavil mož s krinko, ki je hitel k reki.

Če bi bila lepa Španjolka le nekaj minut kasneje pobegnila, bi jo bil strašni maščevalec, ki se je že to noč vračal na svojo ladjo po brezuspešnem iskanju izginule Tereze, prijel pri pobegu. Le nekaj sto korakov je bila podla pustolovka oddaljena od njega. Svoj uspehi pobeg ima zahvaliti le mehkeemu snegu, vsled katerega ni bilo slišati odmeva njenih korakov.

Mož s krinko pride sedaj na breg k vodi. Nenadoma ves začuden obstane, svojim očem ne more verjeti, iz njih mu sikajo razkačeni pogledi.

«Kdo se je usmelil prekršiti moj strogi nalog?» izpregovori tiho sam s seboj. «Kaj naj pomeni to? Podmornica se vendar nahaja na vodni gladini. Aha, tamkaj je čuvaj!»

S silnim skokom se požene po bregu navzdol ter stopi na železne stopnice, ki vodijo na krov. Tamkaj stoji eden njegovih ljudi, ki se ravnokar spoštljivo odkrije svojemu strogemu gospodarju.

«Oh, vaša milost,» vzklikne čuvaj, «čudil sem se že, kje ste zaostali. Ali pridejo tudi še ostali?»

Mož s krinko pokaže na podmornico. «Kdo si je upal proti mojemu strogemu ukazu dvigniti ladjo na površje?» vpraša strogo in vendar mirno.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj-boljšje je švicarski pletilni stroj „Dubied“

Naročajte
in
zahtevajte

**Novo
Pravdo!**

KRAVATE.

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.